

Den kapitalistiske velfærdsstat

Børsen den 3 februari 2022

I Danmark er de sidste to års nedlukninger endeligt ovre, men omkostningerne er med os i mange år endnu. På trods af et umiddelbart godt 2021, er der en større gældsætning fra 2020 og øget offentlig beskæftigelse, der skal betales. Oveni har alvorligt stigende inflation og en krise i arbejdsudbud ramt den danske økonomi.

Ønsker man idéer til, hvordan man afhjælper velfærdsstatens problemer, er det værd at se på en af de mest indsigtfulde bøger om de nordiske lande de sidste 15 år: Andreas Berghs fremragende "Den Kapitalistiske Velfærdsstat".

Berghs tese i bogen er bygget på mange års empiriske studier på tværs af verden og et århundredes erfaringer i de nordiske lande. Uanset politisk udgangspunkt er det økonomiske problem, at størstedelen af velfærdsstaten enten ikke er produktiv eller decideret modproduktiv.

Store velfærdsstater har for eksempel væsentligt færre iværksættere og dermed umiddelbart mindre økonomisk dynamik.

Jo mere generøs velfærdsstaten bliver, desto mindre bliver arbejdsudbuddet også.

Begge dele trækker i retning af lavere vækst og dermed et stigende finansieringsproblem over tid: Når velfærdsstaten vokser, fordi borgernes eller politikernes offentlige udgiftsambitioner stiger, mens økonomiens vækstrate falder, må noget give sig. Hvis ikke, ender man i et fallitbo. Som Berghs kollega Assar Lindbeck - som var socialdemokrat og tilhænger af velfærdsstaten - understregede, er dilemmaet, at den bærer kimen til sin egen ødelæggelse.

Historien om de nordiske velfærdsstater fortsatte overlevelse, som Bergh viser i bogen, er, hvordan landene enten har vedligeholdt eller skabt en meget kapitalistisk økonomi udenfor den offentlige sektor.

De har typisk reageret på udfordringer med at finansiere velfærdsstaten med reformer af liberaliseringer i resten af økonomien, så der var mere at beskutte. Det var tydeligt i de svenske reformer i starten af 1990'erne, men var også præmissen for Schlüters og Nyrups danske reformer i 1980'erne og 90'erne.

Indsigten er særligt relevant i de kommende år, hvor Kommunernes Landsforening kræver 44.000 ekstra offentligt ansatte på trods af, at der fortsat ikke er planer om reformer, der synligt øger arbejdsudbuddet eller nogen form for faktisk vækstfremmende tiltag. Som vi har påpeget her på stedet, sker det på samme tid som produktiviteten ser ud til at falde, og hvor danske politikeres samfundsøkonomiske forståelse ikke ligefrem imponerer.

Bundlinjen i Berghs forskning i, hvordan velfærdsstater overlever, er, at hvis man ønsker at bevare eller endda videreudvikle den danske velfærdsstat, kan det kun lade sig gøre på økonomisk bæredygtig vis på én måde: At man yderligere liberaliserer det private erhvervsliv samt borgernes

vilkår. Jo tungere velfærdsstaten bliver, jo mere kapitalistisk må resten af samfundet være.

Christian Bjørnskov